

Kindcentrum

Gedragsprotocol

Inleiding.....	3
Hoofdstuk 1 De belangrijkste regels op een rij.....	4
De Rode en Groene weg.....	4
Kanjertraining.....	4
Uitleg Smileyposter	5
Hoofdstuk 2 Uitgangspunten gedragsprotocol.....	7
Hoofdstuk 3 Anti-pestbeleid	8
Spoor 1: Het gepeste kind steunen	8
Spoor 2: De pester steunen.....	8
Spoor 3: De ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester steunen	8
Spoor 4: De andere kinderen betrekken bij de oplossing van het pesten	8
Spoor 5: Als instelling de verantwoordelijkheid nemen	10
Hoofdstuk 4 Cyberpesten.....	11
Hoofdstuk 5 Verwachtingen van ouder/verzorger-/kind- en leerkrachtgedrag	12
Leerlinggedrag.....	12
Oudergedrag.....	12
Hoofdstuk 6 Leerlingen met een gedragsprobleem of stoornis	14
Gedragsprobleem.....	14
Gedragsstoornis	14

Inleiding

'Kc Balans is een grote kleine wereld voor kind en ontwikkeling waar we iedereen zien, wendbaar ontwikkelen, samen in onze kracht staan en helder en dynamisch zijn' (kc gids Balans, 2019).

Kc Balans wil voor alle kinderen een veilige school zijn. Dit brengt met zich mee dat wij expliciet stelling zullen nemen tegen ongeoorloofd gedrag en concrete maatregelen zullen nemen wanneer wij dit gedrag signaleren of gemeld krijgen. De belangrijkste stelregels uit het gedragsprotocol, gebaseerd op de Kanjertraining zijn:

**We vertrouwen elkaar | We helpen elkaar | Niemand speelt de baas
We lachen elkaar niet uit | We doen niet zielig**

Alle ouders en/of verzorgers ondertekenen het gedragsprotocol middels het aanmeldingsformulier.

Op kc Balans is gekozen voor de benaming gedragsprotocol, want gedrag draagt in alle facetten bij aan het pedagogische klimaat van de school. Wij volgen de richtlijnen van De kanjertraining. Wij monitoren gedrag op school door gebruik te maken van een passend instrument. Wij hebben aandacht voor groepsdynamiek en samenwerkingsvormen. Wij op Balans proberen ongewenst gedrag zoveel mogelijk voor te zijn, zowel amplitief als preventief (schoolondersteuningsprofiel kc Balans, 2019). In dit protocol kunt u lezen hoe wij dit doen en ook wat als, het ondanks alle inzet, niet lukt.

Op kc Balans wordt amplitief gewerkt. Amplitie is niet gericht op het behandelen of voorkomen van leer- of gedragsproblemen, maar juist op interventies die daaraan voorafgaan. Het creëren van een veilig klimaat waarin ruimte is voor de talenten, behoeften en interesses van de leerlingen draagt bij aan een prettig leerklimaat waarin leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Zo kan worden gedacht aan het gebruik van een crealokaal, verlengde schooldagactiviteiten, het invoeren van 'de gezonde school' en projectweken.

Voordat we verder gaan met het protocol geven wij een definitie van pesten;
'Pesten is een subtype van agressief gedrag, waarbij één of meerdere individuen bij herhaling een betrekkelijk machteloze ander aanvalt, vernedert en/of buiten sluit.' (Salmivalli, 2009).

Plagen is niet hetzelfde als pesten. De verschillen zou je op deze manier kunnen aangeven:

Plagen	Pesten
Gelijkwaardigheid	Machtsverschil
Wisselend 'slachtofferschap'	Hetzelfde slachtoffer
Humoristisch	Kwetsend
Af en toe	Vaak/voortdurend

Hierbij geven wij duidelijk aan wat het verschil is tussen plagen en pesten. Plagen is een incident en bij pesten is er sprake van herhaaldelijk doelbewust gedrag, om een ander (emotionele) schade toe te brengen.

Hoofdstuk 1 De belangrijkste regels op een rij

De methode Kanjertraining wordt in de gehele school ingezet als methode voor sociaal-emotioneel leren. Daarnaast wordt de methode ook ingezet tijdens de overblijf (TSO) en door de medewerkers van het opvanggedeelte van kindcentrum Balans. De omgangsvormen die in deze methode beschreven staan, worden door alle leerkrachten en leerlingen bij aanvang van het jaar ondertekend, opgehangen in de klas en nageleefd. De vijf afspraken van de Kanjertraining, hangen als poster, op de gang en in iedere klas. Daarnaast hebben wij een groepstraining gevolgd van Karin de Jong, gedragstherapeut. Wij hebben n.a.v. deze training de volgende regel afgesproken op schoolbreed in te zetten. Deze afbeelding hangt ook in elke klas.

De Rode en Groene weg

Wanneer je iets doet, doe je dit vaak uit eigen keuze. Toch praten terwijl er gevraagd wordt stil te zijn, is een keuze die je maakt. Vaak is er geen reden voor. Wanneer je iets doet, moet er een reden zijn. Kies je voor de groene weg? Dan weet je dat deze keuze positieve gevolgen heeft voor jezelf en vaak ook voor de ander. De rode weg zorgt voor negatieve gevolgen. Dus: nadenken en verantwoordelijk zijn voor je gedrag. Bewuster keuzes en beslissingen ten aanzien van je gedrag nemen en maken.

Kanjertraining

Met de Kanjertraining willen wij de volgende doelen bereiken;

- Leerlingen durven zichzelf te zijn.
- Leerlingen voelen zich veilig.
- Leerlingen voelen zich bij elkaar betrokken.
- Leerlingen kunnen hun gevoelens onder woorden brengen.
- Leerlingen krijgen meer zelfvertrouwen.
- De leerkracht wordt gerespecteerd.
- Sociaal wenselijk gedrag wordt aangeleerd.
- Pestproblemen worden zoveel mogelijk voorkomen en hanteerbaar/lossen zich op.

Op school spreken wij over petten van gedrag. Kinderen worden niet als persoon aangesproken, maar op hun gedrag. Je hebt een pet op, je kunt hem ook weer afzetten. In de volgende vijf basisregels met daarbij de afspraken, gaat het om de omgang met elkaar.

De witte pet

'We vertrouwen en helpen elkaar.'

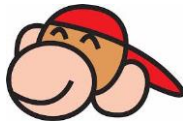
We helpen elkaar. Ik houd rekening met de ander. Ik help anderen zich aan de regels te houden. Ik praat om een probleem op te lossen of te voorkomen. Wij luisteren naar elkaar. Mijn goede voorbeeld helpt anderen. Ik loop rustig door het gebouw. **We hebben vertrouwen.** Ik heb respect voor anderen. Ik doe wat ik beloof. Ik kom als ik door een meester of juf geroepen word. Ik luister naar de meesters en juffen, overblijfkrachten, pedagogisch medewerkers en hulpouders.

De zwarte pet

'Niemand speelt de baas.'

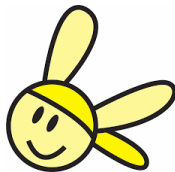
Ik scheld en vloek niet. Ik discrimineer niet. Ik beheers mijzelf. Ik doe de ander geen pijn. Ik ben aardig voor de ander. Ik praat om problemen op te lossen of te voorkomen. Ik neem geen gevaarlijke voorwerpen mee naar school. Ik zal niemand bedreigen of geweld aan doen.

De rode pet

'We lachen niet uit.'

Ik noem iedereen bij zijn of haar eigen naam. Ik spreek een taal die iedereen kan verstaan en begrijpt. Ik beheers mijzelf.

De gele pet

'We blijven niet zielig.'

Ik lieg niet. Ik beheers mijzelf. Ik loop niet weg voor een probleem. Ik loop niet weg van school. Ik praat om problemen op te lossen of te voorkomen.

Uitleg Smileyposter

De Smileyposter hangt duidelijk zichtbaar in de ruimte. Hij is geschikt voor peuters t/m groep 8. De Smileyposter wordt op de eerste schooldag besproken en een aantal keer in het jaar herhaald, zodat voor elk kind duidelijk is waar de poster voor staat. De groene en rode smiley's maken het kind bewust van zijn eigen gedrag en in hoeverre deze invloed heeft op anderen.

De eerste manier/betekenis groene smileys:

1. Doe waar je blij van wordt.
2. Let op je klasgenoten. Voelen die zich prettig bij jouw gedrag?
3. Let op jouw juf en meester. Voelt die zich prettig bij jouw gedrag?

4. Let op jouw vader en moeder. Voelen die zich prettig bij jouw gedrag?
5. De krul aan het eind staat voor de waarden en normen die je hebt meegekregen.

De andere manier/ betekenis rode smileys

1. Doe niet als een vervelend lopend motortje.
2. Jouw vrienden/vriendinnen vinden het fantastisch wat jij doet, de rest van de klas denkt: daar gaan we weer.
3. De juf en meester kijken niet blij.
4. Jouw papa en mama kijken niet blij als ze zien hoe jij doet.
5. Jouw gedrag lijkt niet op de normen en waarden die je hebt meegekregen van huis uit.

Dit doen we wel

Dit doen we niet

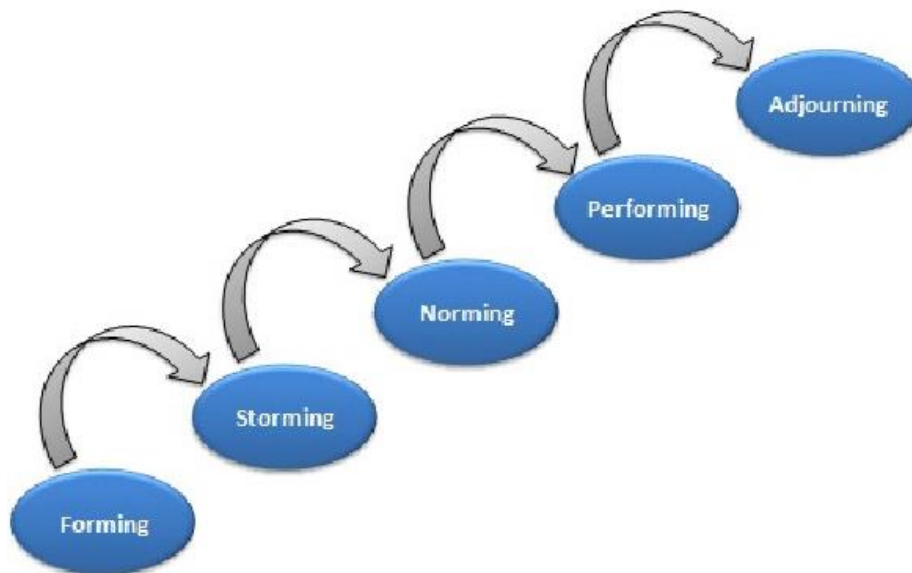
Uit onderzoek van Vlieg blijkt dat Kanjertraining zorgt voor een beter klassenklimaat. Er wordt na het toepassen van de Kanjertraining een positief effect op 'zelfwaardering', 'depressieve gevoelens' en 'prosociaal gedrag' waargenomen (NJI, 2015; Vlieg, 2015). De Erkeningscommissie Interventies oordeelde dat de Kanjertraining 'effectief is volgens sterke aanwijzingen' (NJI, 2013). Het handelen zoals is afgesproken op kc Balans kan dus worden gezien als kwalitatief goed aangezien een goede methode wordt gebruikt.

Hoofdstuk 2 Uitgangspunten gedragsprotocol

Het voornaamste uitgangspunt van het gedragsprotocol van KCBalans zijn de afspraken van de Kanjertraining. Om tot een goed functionerende groep te komen met een sterke groepsdynamiek, worden verder nog verscheidene activiteiten ingezet. Deze sluiten aan bij de verschillende fasen van groepsdynamiek (Tuckman, 1965).

forming – storming – norming – performing – adjourning

Op school zijn verscheidene gedragspecialisten aanwezig. Zij borgen de afspraken zoals beschreven in het gedragsprotocol en kunnen worden ingezet wanneer leerkrachten specifieke hulpvragen hebben. De interne begeleiders zien er op toe dat het gedragsprotocol wordt nageleefd, door leerling, leerkracht en ouder/verzorger.

Op school zijn anti-pest-coördinatoren en vertrouwenspersonen aanwezig.

Daarnaast wordt het gedragsintervisie team (GIT) ingezet, wanneer een leerkracht om hulp vraagt. Door middel van intervisie momenten wordt de hulpvraag van de leerkracht behandeld door gedragspecialisten, interne begeleiders en anderen met een expertise die in relatie staat tot de hulpvraag.

Hoofdstuk 3 Anti-pestbeleid

De Vijfsporenaanpak is een manier om in scholen en andere instellingen waar kinderen samenkomen, het pesten aan te pakken. Deze aanpak richt zich op alle betrokkenen: het gepeste kind, de pesters, de ouders en/of verzorgers, de klas- of groepsgenoten en de school of het kindercentrum.

De Vijfsporenaanpak is bedacht en uitgewerkt door Bob van der Meer, die al sinds de jaren tachtig aandacht vraagt voor pesten.

Wij op kc Balans hanteren de vijfsporenaanpak, dit gaat altijd samen in overleg met het zorgteam van kc Balans.

Spoor 1: Het gepeste kind steunen

Dat wil zeggen:

- luisteren naar wat er gebeurd is
- het probleem van het kind serieus nemen
- met het kind overleggen over mogelijke oplossingen
- samen met het kind werken aan die oplossingen
- eventueel deskundige hulp van binnen de school inschakelen (kindercoach, anti-pest coördinator, gedragspecialist of schoolmaatschappelijk werk)
- eventueel deskundige hulp van buiten de school inschakelen (bijvoorbeeld een weerbaarheidstraining of sociale vaardigheidstraining)
- zorgen voor vervolggelbesprekken.

Spoor 2: De pester steunen

Dat wil zeggen:

- met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent
- het kind helpen zijn relaties met andere kinderen te verbeteren
- zorgen dat het kind zich veilig voelt en uitleggen wat jij als pedagogisch medewerker (of leerkracht) daaraan gaat doen
- grenzen stellen en die consequent handhaven
- het kind helpen zich aan regels en afspraken te houden
- zorgen voor vervolggelbesprekken.

Spoor 3: De ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester steunen

Dat wil zeggen:

- ouders die zich zorgen maken serieus nemen
- ouders informeren over peestsituaties, over pesten en over manieren om pesten aan te pakken en te voorkomen
- met ouders overleggen over manieren om peestsituaties aan te pakken
- zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige hulp.

Spoor 4: De andere kinderen betrekken bij de oplossing van het pesten

Dat wil zeggen:

- met de kinderen in de groep praten over het pesten en hun eigen rol daarin
- met de andere kinderen overleggen over mogelijke manieren van aanpak en oplossing en hun rol daarin
- samen met de kinderen werken aan oplossingen waaraan ze zelf actief bijdragen.

Spoor 5: Als instelling de verantwoordelijkheid nemen

Dat wil zeggen:

- de school neemt nadrukkelijk stelling tegen pesten en ontwikkelt een duidelijk beleid
- de school zorgt dat alle medewerkers voldoende bekend zijn met pesten in het algemeen en in staat zijn het pesten in de eigen groep te herkennen en aan te pakken.

Hoofdstuk 4 Cyberpesten

Cyberpesten is een specifieke vorm van pesten. Het vindt echter niet fysiek plaats, maar via sociale media en veelal via mobiele devices.

Omdat cyberpesten anoniem is en ongevraagd 24 uur per dag je huis in komt neemt de school gericht een aantal maatregelen. De effecten van cyberpesten zijn vaak niet te overzien. Het slachtoffer krijgt vaak de schuld. Wij hebben hier op school minder zicht op, want het gebeurt vaak buiten school. Wij hebben hierbij hulp nodig van ouders/verzorgers en andere betrokkenen rondom het kind.

Wat doen wij als school tegen cyberpesten; (preventief)

- Wij geven in de groepen 7 en 8 jaarlijks een voorlichting door gebruik te maken van het programma Mediamasters.
- In De kanjertraining worden er lessen gegeven over cyberpesten.
- Wij proberen netiquette (etiquette op het internet) mee te geven aan de leerlingen.
- Wij geven workshops over cyberpesten en het gebruik van internet aan ouders. Ouders worden uitgenodigd voor een thema avond.

Wanneer er ruzies ontstaan door misbruik van social media, zal er klassikaal aandacht aan worden besteed (indien er meerdere kinderen bij betrokken zijn geweest). Indien een klein groepje kinderen betrokken is, zullen de ouders middels een brief en eventueel verzameld materiaal op de hoogte worden gebracht en wordt hun hulp gevraagd mee te kijken. Deze brief bevat ook veel ouder-tips over hoe je om kunt gaan met Social Media en kinderen. De directie hierbij betrokken. Mocht er herhaaldelijk misbruik gemaakt worden of het incident dusdanig heftig, zullen ouders uitgenodigd worden voor een gesprek met de leerkracht en directie.

YouTube

Hoofdstuk 5 Verwachtingen van ouder/verzorger-/kind- en leerkrachtgedrag

Leerlinggedrag

Gedurende de dag zijn leerkrachten met de kinderen bezig om hen te leren zich te gedragen volgens de regels. De leerkracht benoemt de momenten waarop het lukt of niet lukt.

Voor het kind moet het duidelijk zijn of hij of zij zich aan de opgestelde regels houdt. Een kind kan worden aangesproken op ongewenst gedrag en kan beloond worden voor gewenst gedrag.

Belonen en straffen zijn wezenlijke elementen in de interactie tussen leerkracht en leerling en een school kan niet werken als het Wetboek van Strafrecht.

Het hangt van de situatie en het kind af welke beloning of straf toegepast wordt. Het belonen en straffen staat in dienst van de doelstelling en beschreven in de uitgangspunten van de school.

Uitgangspunten bij belonen en consequenties.

- Het gedrag van het kind wordt afgewezen, niet het kind als persoon.
- Er wordt duidelijk gemaakt waarom de consequentie er is.
- Goed gedrag wordt beloond en ongewenst gedrag wordt gecorrigeerd.
- Een beloning moet leuk zijn om te ontvangen en een consequentie niet.
- Belonen en consequenties zijn pedagogische maatregelen, zij moeten zin hebben.
- De beloning/consequentie moet in verhouding staan tot het gedrag.
- De consequentie moet voor het kind haalbaar/maakbaar zijn.
- Er moet een opbouw zitten in beloning/consequentie.

Maatregelen binnen de groep kunnen zijn:

Negeren van het gedrag, aangeven wat het gewenste gedrag is, waarschuwen, in gesprek gaan met de leerling, isoleren in de klas of op het plein, straf(werk) geven.

Maatregelen buiten de groep kunnen zijn:

De leerkracht kan hulp inschakelen van interne begeleiders, coaches, anti-pest-coördinatoren, gedragspecialisten, schoolmaatschappelijk werk en een kindercoach. Hierbij zullen we de ouders en/of verzorgers bij betrekken. Contact opnemen met de ouders/ verzorgers van de leerling. In een gesprek kunnen zowel mededelingen gedaan worden als advies gegeven worden. In het uiterste geval kan er overgegaan worden tot schorsing van de leerling.

Oudergedrag

Het gedrag van de ouders en/of verzorgers is van groot belang bij het creëren van een gewenst pedagogisch klimaat en de veiligheid binnen, maar ook buiten de school. De ouders zijn, net als de leerkracht, een voorbeeld bij de uitvoering van de regels. Om de regels voor de school te kunnen waarborgen, wordt er ook van de ouders een bijdrage gevraagd, namelijk:

- Ik, als ouder, toon respect naar de andere ouders, leerkrachten en kinderen. Ik respecteer de regels waaraan de kinderen zich dienen te houden.
- Ik ben me bewust van mijn voorbeeldfunctie.

Dit zien we terug in het gedrag bij:

- Het halen en brengen van de kinderen met de auto en ander vervoer. Veiligheid van de kinderen staat hierbij bovenaan, maar ook de houding ten opzichte van andere weggebruikers rondom de school.

Het wachten op de kinderen achter het hek. Om het overzicht voor de leerkrachten te bewaren is het van belang dat het schoolplein leeg blijft. - We spreken kinderen op een rustige manier aan. Bij onacceptabel gedrag van een kind van Balans is het de taak van de leerkrachten, directie of overblijfkraften om de leerling te corrigeren. Andere ouders worden op een rustige manier aangesproken. Wanneer communicatie dreigt mis te lopen, wordt een derde persoon (leerkracht, directielid) erbij gehaald.

- Directie, leerkrachten en ander personeel van Balans mogen ouders aanspreken op ongewenst gedrag.

- Wij zullen te allen tijde als eerste stap op een rustige manier contact leggen met de leerkracht van uw kind. Wanneer de communicatie met een leerkracht mis dreigt te lopen, bestaat de mogelijkheid om de vertrouwenspersoon van de school in te schakelen (kc gids Balans, 2019).

De leerlingen, ouders en/of verzorgers en de school zijn samen verantwoordelijk voor het proces op het gebied van het sociaal welbevinden.

Hoofdstuk 6 Leerlingen met een gedragsprobleem of stoornis

In dit hoofdstuk wordt het verschil tussen een gedragsprobleem en een gedragsstoornis kort omschreven. Wij zien steeds meer kinderen op reguliere basisscholen met zowel gedragsproblemen als gedragsstoornissen.

Wat is een gedragsprobleem en wat is een gedragsstoornis?

Gedragsprobleem

Een gedragsprobleem is niet iets wat je hebt meegekregen toen je geboren werd, maar deze is ontwikkeld. Het staat meer buiten het kind, het is geen eigenschap. Er zijn problemen die ontstaan zijn in de omgeving van het kind (bijvoorbeeld door omstandigheden in het gezin of op school). Door die problemen verloopt nu de ontwikkeling minder goed. Het probleem is aan de situatie gebonden. Het gedragsprobleem wordt als gevolg gezien van een oorzaak, bijvoorbeeld een trauma dat het kind heeft ondergaan.

Gedragsstoornis

Er is sprake van een stoornis als het probleem niet te verhelpen is en de persoon ermee moet leren omgaan. Een stoornis zit in het lichaam en is met de geboorte in de genen meegegeven. De stoornis zit in de aanleg en rijping/ontwikkeling van het zenuwstelsel. Dit heeft invloed op de ontwikkelingsfuncties. Wanneer een kind een stoornis heeft, reageert het anders op nieuwe prikkels dan kinderen zonder een stoornis. Deze kinderen kunnen niet goed tegen verandering en hebben moeite om zich in te leven in anderen en sociale situaties te begrijpen. Kinderen met een gedragsstoornis zullen een handlingsplan krijgen, waarin de individuele aanpak beschreven staat.

Op KC Balans proberen wij, altijd in overleg met ouders en/of verzorgers, het gewenste gedrag te benaderen. Kinderen met een gedragsprobleem zullen zich ook moeten conformeren aan de schoolregels. Zij kunnen wel een kortstondig plan van aanpak krijgen.

Kinderen worden zowel in de klas als buiten de klas op maat geholpen. Hieronder valt: individuele begeleiding vanuit arrangement, kinder-coaching, coaching en schoolmaatschappelijk werk. We hebben een sociaal leerlingvolgsysteem en twee keer per jaar nemen de leerkrachten in de groep een sociogram af.

Daarnaast is een aantal teamleden geschoold om bepaalde onderzoeken te kunnen lezen en uitleggen en zo nodig aanvullend onderzoek te mogen afnemen.

Literatuur

Kc Balans (2010). *Protocol schorsing en verwijdering*. Den Haag: kindcentrum Balans.

Kc Balans (2019). *Kc gids Balans 2019-2013*. Den Haag: kindcentrum Balans.

Kc Balans (2019). *Schoolondersteuningsprofiel*. Den Haag: kindcentrum Balans.

Nederlands Jeugdinstituut (2013). *Databank Effectieve Jeugdinterventies: Kanjertraining*. Geraadpleegd op 15 januari 2017, van <http://nji.nl/nl/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies-Kanjertraining>

Nederlands Jeugdinstituut (2015). *Kanjertraining zorgt voor beter klassenklimaat*. Geraadpleegd op 15 januari 2017, van <http://nji.nl/nl/Actueel/Nieuws-ver-de-jeugdsector/2015/Kanjertraining-zorgt-voor-beter-klassenklimaat>

Salmivalli, C. (2010) *Bullying and the peer group: A review*. *Agression and Violent Behavior* 15, p 112-120

Stichting Kanjertraining (2010). *Handleiding Kanjertraining Basisonderwijs*. Almere: Stichting Kanjertraining.

Tuckman, B. (1965). Developmental sequence in small group. *Psychological Bulletin* 63 (6), p.384-399

Vliek, L. (2015). *Proefschrift: Effects of Kanjertraining (Topper Training) on Emotional Problems, Behavioral Problems and Classroom Climate*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

